

**ПРАВО: АКТУАЛЬНІ ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ ТА ГАЛУЗЕВІ ПРАВОВІ ПИТАННЯ,
ПРОПОЗИЦІЇ ДО ЗАКОНОДАВСТВА, ЗАРУБІЖНИЙ ПРАВОВИЙ ДОСВІД,
АВІАЦІЙНА БЕЗПЕКА**

УДК 342.92

DOI 10.33251/2707-8620-2019-1-176-184

КРАВЦОВА Тетяна Миколаївна,

доктор юридичних наук,
професор кафедри правосуддя,
Сумський національний аграрний університет
ORCID: 0000-0002-2148-6906

ПЕТРОВА Наталія Олександрівна,

старший викладач кафедри міжнародних відносин,
аспірант кафедри правосуддя,
Сумський національний аграрний університет
ORCID: 0000-0003-4242-2212

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗМЕЖУВАННЯ ПОНЯТЬ «ДЕРЖАВНА
ДОПОМОГА» ТА «ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА» В СФЕРІ ГОСПОДАРЮВАННЯ**

У статті досліджуються поняття «державна допомога» та «державна підтримка» у сфері господарювання через призму вимог і умов, що визначені в Угоді про асоціацію України з ЄС. Проаналізовано вітчизняне та міжнародне законодавство, а також дослідження вчених у сфері державної допомоги та підтримки суб'єктам господарювання щодо сутності та співвідношення досліджуваних понять. Встановлено розбіжності, ототожнення та неоднозначності у трактуванні понять, що містяться в законодавстві. В статті обумовлюється необхідність та деталізація розмежування понять державної допомоги і підтримки суб'єктам господарювання на основі встановлення змісту та сутності понять, що досліджуються.

Ключові слова: державна допомога, державна підтримка, суб'єкти господарювання, конкуренція, публічне адміністрування.

Постановка проблеми. Актуальність теми зумовлена тим, що, незважаючи на беззаперечну важливість забезпечення державою захисту конкуренції у господарській діяльності, недопущення зловживання монопольним становищем на ринку, неправомірного обмеження конкуренції та недобросовісної конкуренції, наразі в Україні все ще не врегульовано на законодавчому рівні розмежування понять «державна допомога» та «державна підтримка» в сфері господарювання, попри наявність нормативно-правових актів, що зачіпають це питання.

Беручи до уваги розвиток економічних відносин як однієї з найважливіших умов для розбудови української держави, створення сприятливих організаційних та економічних умов для їхнього піднесення набуває все більшого значення у теперішній час.

Метою роботи є дослідження наявних визначень «державна допомога» та «державна підтримка» в сфері господарювання, їх порівняльний аналіз. Також за мету поставлено визначення поточного рівня правової регламентації запропонованих термінів та надання пропозицій щодо усунення нині наявних недоліків правової визначеності та практичної

імплементції понять «державна допомога суб'єктам господарювання» та «державна підтримка підприємництва».

У законодавстві означені поняття не мають достатньо чіткого законодавчого закріплення, незважаючи на їх необхідність та широке застосування. На нашу думку, законодавче визначення зазначених термінів сприятиме підвищенню ефективності реалізації державою та її органами державної політики у сфері господарської діяльності, а суб'єктам господарювання – свого конституційного права на підприємницьку діяльність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями різних аспектів правового регулювання надання державної допомоги суб'єктам господарювання у сфері державного управління, в тому числі й адміністративно-правового аспекту державного регулювання господарської діяльності займалися такі науковці, як О.О. Бакалінська, Г.Г. Єрко, О.В. Будаї, Т.М. Кравцова, О.Е. Ліллемяе, Д.В. Лічак, Т.В. Некрасова, С.С. Онищенко, Я.В. Петруненко, Н.Г. Полякова, К.В. Смирнова та ін. Однак, незважаючи на наявність публікацій, направлених на дослідження проблематики з питань державної підтримки та державної допомоги в сфері господарювання, недостатньо наукових праць, що спрямовані саме на розмежування таких правових категорій як «державна допомога» та «державна підтримка».

Основним завданням статті є визначення сутності правових категорій «державна допомога суб'єктам господарювання» та «державна підтримка підприємництва», а також розроблення рекомендацій з їх розмежування.

Для початку доцільно проаналізувати діюче законодавство України, що врегульовує ці питання.

Виклад основного матеріалу. Вперше у Господарському кодексі України (далі – ГК України) поняття державної допомоги і державної підтримки зустрічається у ст. 16, яка вказує на можливість надання дотацій та інших засобів державної підтримки суб'єктів господарювання (компенсації або доплати), зазначаючи напрями і галузі їх діяльності: на підтримку виробництва життєво важливих продуктів харчування, на виробництво життєво важливих лікарських препаратів та засобів реабілітації осіб з інвалідністю, на імпорتنі закупівлі окремих товарів, послуги транспорту, що забезпечують соціально важливі перевезення, а також суб'єктам господарювання, що опинилися у критичній соціально-економічній або екологічній ситуації, з метою фінансування капітальних вкладень на рівні, необхідному для підтримання їх діяльності, на цілі технічного розвитку, що дають значний економічний ефект, а також в інших випадках, передбачених законом, сільськогосподарським товаровиробникам за сільськогосподарську продукцію, що реалізується ними державі [3].

Далі, ст. 26 ГК України встановлює, що правові засади проведення моніторингу державної допомоги суб'єктам господарювання та здійснення контролю за допустимістю такої допомоги для конкуренції встановлюються законодавством про державну допомогу суб'єктам господарювання [3], тобто Законом України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» № 1555-VII від 1 липня 2014 року (далі – Закон № 1555-VII). При цьому, відповідно до ст. 48 ГК України, передбачається державна підтримка підприємництва шляхом здійснення різних перелічених заходів, а саме органи влади на умовах і в порядку, передбачених законом: надають підприємцям земельні ділянки, передають державне майно, необхідне для здійснення підприємницької діяльності; сприяють підприємцям в організації матеріально-технічного забезпечення та інформаційного обслуговування їх діяльності, підготовці кадрів; здійснюють первісне облаштування неосвоєних територій об'єктами виробничої і соціальної інфраструктури з продажом або передачею їх підприємцям у визначеному законом порядку; стимулюють модернізацію технології, інноваційну діяльність, освоєння підприємцями нових видів продукції та послуг; подають підприємцям інші види допомоги.

Тобто, у ГК України відмічається з одного боку, намагання виокремити державну допомогу від державної підтримки, вказавши на окремий нормативно-правовий акт, що врегульовує державну допомогу, а з іншого боку змішуються ці терміни.

Відповідно до ст. 1 Закону № 1555-VII, державна допомога суб'єктам господарювання – це підтримка у будь-якій формі суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, що спотворює або загрожує спотворенням економічної конкуренції, створюючи переваги для виробництва окремих видів товарів чи провадження окремих видів господарської діяльності [14]. Разом з тим, згідно цієї статті ресурсами держави є рухоме і нерухоме майно, кошти державного бюджету, інші кошти, що є об'єктом права державної власності, земля та інші природні ресурси, що є об'єктами права власності Українського народу, бюджети фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, щодо яких здійснюється державний нагляд або якими управляють чи розпоряджаються органи влади. Місцеві ж ресурси – це рухоме і нерухоме майно, кошти місцевих бюджетів, інші кошти, земля, природні ресурси, що є у власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах, об'єкти їх спільної власності, що перебувають в управлінні районних і обласних рад, майно, що належить Автономній Республіці Крим, управління яким здійснює Рада міністрів Автономної Республіки Крим.

Як видно з витягу Закону № 1555-VII законодавство України ототожнює терміни «державна допомога» та «державна підтримка», оскільки державна допомога визначена як підтримка, але яка має певну форму – надання органами держави та місцевого самоврядування суб'єкту господарювання рухомого і нерухомого майна, коштів державного та місцевих бюджетів, землі, природних ресурсів для виробництва товарів або провадження окремих видів господарської діяльності.

Термін «державна підтримка» також застосовується й в інших нормативно-правових актах. Наприклад, в актах, які забезпечують правове регулювання різних форм державної підтримки. Так, це Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України» № 1877-IV від 24 червня 2004 року, Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» № 4618-VI від 22 березня 2012 року, а також галузеві нормативно-правові акти: Постанова Кабінету Міністрів України № 281 від 28 березня 1997 року «Про фінансову підтримку суднобудівних підприємств», Указ президента України № 454/2004 від 20 квітня 2004 року «Про фінансову підтримку інноваційної діяльності підприємств, що мають стратегічне значення для економіки та безпеки держави» та інші. Ці нормативно-правові акти не містять визначення термінів «державна допомога», «державна підтримка», а лише використовують такі терміни при характеристиці державних заходів щодо стимулювання діяльності суб'єктів господарювання в різних галузях народного господарства.

В Угоді про асоціацію з Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами (далі – Угода про асоціацію), в ч. 2, що стосується розділу державної допомоги [15], у перекладі зустрічається лише як державна допомога («*state aid*»), а не підтримка («*support*»). Слід вказати на важливість Угоди про асоціацію, адже створення зони вільної торгівлі, єдиного ринку між Україною та країнами Європейського Союзу (далі – ЄС) передбачає неухильне виконання зобов'язань у сфері забезпечення економічної конкуренції з метою створення такого конкурентного середовища, де суб'єкти господарювання будуть користуватися рівними конкурентними умовами і здійснювати діяльність згідно з однаковими спільними правилами [5, с. 227].

У ст.107-109 Розділу 2 [1] Договору про функціонування Європейського Союзу (далі – ДФЄС) викладено положення про державну допомогу («*state aid*»), що в перекладі саме виписана як «державна допомога», відповідно до яких передбачаються критерії визначення заходів як державної допомоги, а також загальні вимоги щодо здійснення контролю за наданням такої допомоги.

За загальним правилом, державна допомога є не сумісною зі спільним ринком ЄС і тому є недопустимою. Таке твердження відображено і в ст. 2 вітчизняного Закону № 1555-VII, зміст якої полягає в тому, що державна допомога є недопустимою для конкуренції, якщо інше не встановлено цим Законом.

Так, відповідно до ст. 107 (1) ДФЄС, «якщо Договором не передбачене інакше, що є як виключення, будь-яка допомога, надана державою-членом, або за рахунок державних ресурсів у будь-якій формі, яка спотворює або загрожує спотворенням конкуренції, надаючи перевагу певним підприємствам або виробництву певних товарів, наскільки це може вплинути на торгівлю між державами-членами, є несумісною з внутрішнім ринком» [1].

Отже, ст.107 (1) ДФЄС не дає чіткого визначення поняття державної допомоги, хоча називає стимулюючий захід саме як допомога, а не підтримка. Характеризуючи її, ДФЄС формулює необхідні значущі критерії для визначення несумісної, недопустимої для конкуренції державної допомоги, а саме:

1. Це може бути будь-яка допомога від держав-членів, чи за рахунок державних або місцевих ресурсів.

2. Спотворює або загрожує спотворити конкуренцію, тобто у звичайних умовах, без застосування такого державного втручання шляхом стимулювання суб'єктів господарювання, спотворення конкуренції б не відбувалося.

Відповідно до п. 187 Повідомлення Європейської комісії щодо поняття державної допомоги згідно зі ст. 107 (1) ДФЄС заходи з підтримки, які надаються державою, вважаються такими, що спотворюють конкуренцію або становлять загрозу для неї, коли вони покращують конкурентну позицію їх отримувача порівняно з іншими суб'єктами господарювання, які є його конкурентами [13].

Відповідно до п. 189 Повідомлення захід допомоги спотворює конкуренцію, якщо він надає одержувачу певну перевагу, звільняючи його від витрат, яких йому довелося б зазнати під час звичайної господарської діяльності [13].

3. Надає перевагу певним підприємствам – суб'єктам господарювання або виробництву певних товарів, тобто не всі підприємства можуть скористатися від держави наданою можливістю доступу до державної допомоги в різних її формах, а лише вибірково.

4. Такий захід державного втручання (державної допомоги) повинен впливати на торгівлю між державами-членами, тобто спотворювати конкуренцію і мати негативний вплив на торгівлю між державами-членами ЄС.

Таким чином, можна зробити висновки щодо важливості вказаних критеріїв при визначенні несумісної, недопустимої для конкуренції державної допомоги. Так, наявність вказаних критеріїв може спричинити віднесення державної підтримки до державної допомоги, а, отже підпадає під регулювання Закону № 1555-VII.

Поняття державної допомоги та державної підтримки активно розглядається у зарубіжній, вітчизняній науковій літературі. Однак, серед науковців немає єдиної позиції з цього приводу. Частина науковців ототожнює ці поняття, інша – розрізняє між собою.

Так, Д.В. Лічак, встановила, що державна підтримка є тим механізмом, який стимулює суб'єктів господарювання до раціональної та економічно обґрунтованої господарської діяльності. Ключовим словом цього визначення є термін «стимулювання», який, в свою чергу, в юридичній літературі характеризується як сукупність чинників, які спонукають суб'єктів до належної діяльності. Окрім того, автор робить висновок, що підтримка суб'єктів господарювання більше відповідає природі ринкових відносин ніж державна допомога. Підтримка є тим механізмом, який стимулює суб'єктів господарювання до раціональної та економічно обґрунтованої господарської діяльності, спрямовує розвиток підприємництва на основі конкуренції [7, с. 407].

Тобто, підтримка є таким заходом за рахунок місцевих або державних ресурсів, що не спотворює конкуренцію та не впливає на неї, навпаки, сприяє розвитку підприємницької

діяльності на основі «здорової» конкуренції на відміну від державної допомоги, що спотворює або загрожує спотворенням економічної конкуренції.

У більш новому (останніх років) дослідженні, Я. Петруненко визначає державну підтримку суб'єктів господарювання як врегульовану законодавством діяльність уповноважених державних органів, що полягає в розробленні та реалізації цільових програм або наданні в індивідуальному порядку фінансової підтримки суб'єкту господарювання, який має важливе стратегічне значення або відповідає іншим критеріям, визначеним у програмі, за рахунок коштів державного бюджету у будь-якій формі та з метою забезпечення стабільності національної економіки, підвищення конкурентоздатності вітчизняного товаровиробника, оздоровлення окремих галузей економіки, забезпечення соціально-економічного добробуту в державі [11, с. 114]. При цьому, можна відмітити ототожнення автором понять державної підтримки та державної допомоги, хоча й присутня вказівка на те, що ці поняття вони співвідносяться між собою таким чином: збігаються в одному зі своїх значень (окремі елементи змісту) та різняться в інших [11, с. 113].

Дослідник Будає О.В. приходить до висновку, що державна підтримка сільськогосподарських товаровиробників – це законодавчо визначена діяльність органів, уповноважених реалізовувати аграрну політику держави, що спрямована на створення сприятливих умов для діяльності сільськогосподарських товаровиробників, підвищення якості та конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції з метою мінімізації природно-кліматичних та економічних ризиків сільськогосподарського виробництва та гарантування продовольчої безпеки держави [2, с. 96].

Як зазначив Я. Петруненко «у науковій літературі превалює застосування поняття «державна підтримка», яке розглядається, як правило, стосовно певного виду господарської діяльності – сільськогосподарської, суб'єктів малого підприємництва» [11, с. 113].

Дійсно, загалом, державна підтримка сільськогосподарських товаровиробників повинна спиратися на фундамент правових, економічних, управлінських, організаційних умов, стійкість яких до того ж необхідно постійно стимулювати з боку держави, що сприятиме підвищенню продовольчої безпеки країни та створенню належних умов праці на селі, що в свою чергу б спонукало до формування, забезпечення та досягнення конкурентоспроможності вітчизняної сільськогосподарської продукції та її виробників [10, с. 85].

Слід зазначити, що відповідно до статті 266 Угоди про асоціацію положення цієї Частини (тобто Частини 2 – Державна допомога) мають застосовуватися до товарів і тих послуг, які зазначені у Додатку XVI до Глави 6 («Заснування, послуги та електронна торгівля») Розділу IV цієї Угоди, відповідно до взаємопогодженого рішення щодо доступу до ринку, за винятком товарів, які підпадають під дію Додатка 1 до Угоди СОТ [16] про сільське господарство та інших субсидій, які підпадають під дію Угоди про сільське господарство.

Це положення знайшло відображення у ч. 2 ст. 3 Закону № 1555-VII, а саме: дія цього Закону № 1555-VII не поширюється на підтримку, зокрема, у сфері сільськогосподарського виробництва та рибальства [14]. Тобто, є пряма норма Закону № 1555-VII щодо виведення з-під його дії сфери сільськогосподарського виробництва та рибальства.

Н.В. Півоварова, російська вчена, досліджуючи питання розмежування державної допомоги, прийшла до висновку, що у європейській практиці державного регулювання чітко розмежовуються поняття «державна допомога» і «державна підтримка». Перше поняття характеризує використання державних ресурсів для сприяння розвитку окремих підприємств; друге поняття включає засоби, направлені на розвиток економіки в цілому, що не створюють привілеїв окремо обраним підприємствам [12, с. 94].

Комашенко Т.А. вказує на поширене в Україні використання поняття «державна підтримка», що є більш загальним поняттям та стосується будь-які форми державної

підтримки суб'єктів господарювання, тоді як власне поняття «державної допомоги» охоплюється концепцією державної підтримки як один з її різновидів [4, с. 91].

У дослідженні Некрасової Т.В. на підставі виявлених ознак державної допомоги суб'єктів господарювання було уточнено її визначення, як сукупності фінансових, організаційних або правових засобів, що надаються суб'єктам господарювання спеціально уповноваженими органами державної влади або місцевого самоврядування з метою досягнення відповідних економічних та соціальних цілей, а також забезпечення сталого розвитку економічної та/або соціальної сфери [8, с. 6].

Онищенко С.С. прийшла до висновку, що державна допомога суб'єктам господарювання – це економічна вигода, що надається суб'єктам господарювання органами державної влади або органами місцевого самоврядування та/або за рахунок Державного або місцевих бюджетів [9, с. 17].

Ліллемяе О.Е. запропоновано удосконалити визначення поняття «державна допомога суб'єктам господарювання», яке з урахуванням ознак, що встановлені в законодавстві ЄС, пропонується розуміти як надання ресурсів держави суб'єктам господарювання, створюючи певні переваги, яких вони не змогли б досягти за ринкових умов та які можуть спотворювати або загрозувати спотворенням економічної конкуренції. [6, с. 12-13].

Так, у визначеннях дослідників при встановленні мети та цілей державної допомоги, визначенні сукупності засобів, що надаються суб'єктам господарювання та встановленні ресурсів, за рахунок яких надається державна допомога, не враховується конкретний, адресний характер державної допомоги. Тобто, проаналізувавши дослідження вчених, можна відмітити різні думки: від ототожнення, до розмежування, в тому числі і співвідношення цих понять як частина (державна допомога) і ціле – більш ширше поняття (державна підтримка), включаючи в себе різновид – державну допомогу.

Висновки. Таким чином, ключ розмежування понять державної допомоги і підтримки, як стимулюючого заходу в сферах (галузях) господарської діяльності, знаходиться не тільки і не стільки у формах і напрямках стимулювання суб'єктів господарювання, чи у назвах і їх лексичних значеннях слів («допомога»-«підтримка»), а у розумінні сутності таких явищ. Державну допомогу слід розглядати як інструмент, завдяки якому здійснюється державна підтримка. Державна підтримка є напрямком державної політики у сфері господарювання, завданням якого є створення правових і організаційно-економічних умов для активізації підприємництва шляхом забезпечення рівного доступу всіх підприємців, незалежно від форми власності та обраних організаційних форм підприємницької діяльності, до матеріально-технічних, фінансових, трудових, інформаційних, природних та інших ресурсів. В той час, державна допомога є інструментом публічного адміністрування за допомогою якого реалізується така державна політика. Змістом державної допомоги є надання певному суб'єктові господарювання державних чи місцевих ресурсів задля ефективного розвитку такого суб'єкта з метою досягнення відповідних економічних та соціальних цілей.

Список використаних джерел

1. Consolidated versions of the Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union 2012/C 326/01. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A12012E%2FTXT> (дата звернення: 03.10.2019).

2. Будай О. В. Поняття та ознаки державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників в Україні. *Право і суспільство*. 2015. № 5. Ч. 3. С. 92–96.

3. Господарський кодекс України: Закон України № 436-IV від 16 січня 2003 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 05.10. 2019 р.).

4. Комашенко Т. А. Розвиток системи державної допомоги. *Державне управління. Інвестиції: практика та досвід*. №15. 2015. С. 88–91.

5. Кравцова Т. М., Петрова Н. О. Адміністративно-правове регулювання державної допомоги суб'єктам господарювання в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 6. 2017. С. 227–229.
6. Ліллемяе О. Е. Господарсько-правове забезпечення державної допомоги суб'єктам господарювання: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 – «господарське право, господарсько-процесуальне право». Київ, 2017. 24 с.
7. Лічак Д. Проблеми визначення поняття «державна підтримка суб'єктів господарювання». *Актуальні проблеми держави і права*. Вип. 50. 2009. С. 403–411.
8. Некрасова Т. В. Правове регулювання надання державної допомоги суб'єктам господарювання: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04. – «Господарське право; господарсько-процесуальне право». Донецьк, 2009. 18 с.
9. Онищенко С. С. Правове регулювання надання державної допомоги суб'єктам господарювання: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 – «адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». Київ, 2011. 24 с.
10. Петрова Н. О. Державна підтримка фермерських господарств в сучасних умовах. *Приватне та публічне право*. №3. 2017. С. 84–87.
11. Петруненко Я. Поняття державної підтримки суб'єктів господарювання як засобу забезпечення ефективного використання бюджетних коштів. *Підприємництво, господарство і право*. №6. 2018. С. 110–115.
12. Пивоварова Н. Развитие методов субсидирования хозяйствующих субъектов. *Вестник ОГУ*. 2008. № 8 (90). С. 93–99.
13. Повідомлення Комісії щодо поняття державної допомоги згідно зі статтею 107(1) ДФЄС, Брюссель, 2016. URL: https://eupublicprocurement.org.ua/wp-content/uploads/2016/07/Notice_of_State-Aid_UKR.pdf (дата звернення: 02.10.2019).
14. Про державну допомогу суб'єктам господарювання: Закон України № 1555-VII від 1 липня 2014 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1555-18> (дата звернення: 10.10.2019 р.).
15. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011/stru (дата звернення: 01.10.2019).
16. Угода про заснування Світової організації торгівлі (Додаток 1). Угода про сільське господарство. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_005 (дата звернення: 30.10.2019).

References

1. Consolidated versions of the Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union 2012/C 326/01 Retrieved from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A12012E%2FTXT>
2. Budai, O.V. (2015). Poniattia ta oznaky derzhavnoi pidtrymky silskohospodarskykh tovarovyrobnykiv v Ukraini [*The Notion and Features of the State Support of the Agriculture Producers in Ukraine*]. *Pravo i suspilstvo*. № 5. Ch. 3. S. 92-96. [in Ukrainian].
3. Hospodarskyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy № 436-IV vid 16 sichnia 2003 roku [*The Economic Code of Ukraine. The Law of Ukraine № 436-IV Jan. 16, 2003*]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> [in Ukrainian].
4. Komashenko, T.A. (2015). Rozvytok systemy derzhavnoi dopomohy [*State Support System Development*]. *Derzhavne upravlinnia. Investytsii: praktyka ta dosvid*. №15. S. 88-91. [in Ukrainian].
5. Kravtsova, T.M., Petrova, N.O. (2017). Administratyvno-pravove rehuliuвання derzhavnoi dopomohy subiektam hospodariuvannya v Ukraini [*Administrative and Legal Regulation of the State Support to the Economic Agents in Ukraine*]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*. № 6. S. 227-229. [in Ukrainian].

6. Lillemae, O.E. (2017). Hospodarsko-pravove zabezpechennia derzhavnoi dopomohy subiektam hospodariuvannia [*Economic and Legal Provision of the State Support to the Economic Agents*]: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.04 – "hospodarske pravo, hospodarsko-protseualne pravo". Kyiv, 24 s. [in Ukrainian].
7. Lichak, D. (2009). Problemy vyznachennia poniattia "derzhavna pidtrymka subiektiv hospodariuvannia" [*Troublespots in Defining the Notion "State Support to the Economic Agents"*]. Aktualni problemy derzhavy i prava. Vyp. 50. S. 403-411. [in Ukrainian].
8. Nekrasova, T.V. (2009). Pravove rehuliuвання nadannia derzhavnoi dopomohy subiektam hospodariuvannia [*Legal Regulation of the State Support to the Economic Agents*]: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.04. – "Hospodarske pravo; hospodarsko-protseualne pravo". Donetsk. 18 s. [in Ukrainian].
9. Onyshchenko, S.S. (2011). Pravove rehuliuвання nadannia derzhavnoi dopomohy subiektam hospodariuvannia [*Legal Regulation of the State Support to the Economic Agents*]: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.07 – "administratyvne pravo i protses; finansove pravo; informatsiine pravo". Kyiv. 24 s. [in Ukrainian].
10. Petrova, N.O. (2017). Derzhavna pidtrymka fermerskykh gospodarstv v suchasnykh umovakh [*State Support to Farmers in Modern Times*]. Pryvatne ta publichne pravo. №3. S. 84-87. [in Ukrainian].
11. Petrunenko, Ya. (2018). Poniattia derzhavnoi pidtrymky subiektiv hospodariuvannia yak zasobu zabezpechennia efektyvnoho vykorystannia biudzhetnykh koshtiv [*The Notion of State Support to the Economic Agents as the Means of Provision Effective Use of the Budgetary Funds*]. Pidpriemnytstvo, gospodarstvo i pravo. №6. S. 110-115. [in Ukrainian].
12. Pyvovarova, N. (2008). Razvytye metodov subsydyrovanyia khoziaistvuiushchykh suybektov [*Development of the Methods to Finance Economic Agents*]. Vestnyk OHU. № 8 (90). S. 93-99. [in Ukrainian].
13. Povidomlennia Komisii shchodo poniattia derzhavnoi dopomohy zghidno zi statteiu 107(1) DFleS, [*Commission Communiqué on the Notion of the State Support According to TFEU Article 107(1)*] Briussel, 2016. Retrieved from: https://eupublicprocurement.org.ua/wp-content/uploads/2016/07/Notice_of_State-Aid_UKR.pdf [in Ukrainian].
14. Pro derzhavnu dopomohu subiektam hospodariuvannia: Zakon Ukrainy № 1555-VII vid 1 lypnia 2014 roku [*The Law of Ukraine on State Support to Economic Agents № 1555-VII Jul. 1, 2014*]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1555-18> [in Ukrainian].
15. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovaryystvom z atomnoi enerhii i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony [*The Ukraine–European Union Association Agreement, the European Atomic Energy Community and Their Member States*]. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011/stru [in Ukrainian].
16. Uhoda pro zasnuvannia Svitovoi orhanizatsii torhivli (Dodatok 1). Uhoda pro silske gospodarstvo [*The Agreement Establishing the WTO (Appendix 1)*]. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_005 [in Ukrainian].

KRAVTSOVA Tetyana, Doctor of Law, Professor of the Justice department, Sumy National Agrarian University, Sumy, Ukraine;

PETROVA Nataliya, Senior Lecturer of International Relations Department, PhD Student of Justice Department Sumy National Agrarian University, Sumy, Ukraine.

ACTUAL ISSUES ON THE DISTINCTION OF THE CONCEPTS OF "STATE AID" AND "STATE SUPPORT" IN THE ECONOMIC ACTIVITY

Abstract. *The article examines the concepts of "state aid" and "state support" in the economic sphere through the prism of requirements and conditions defined in the Agreement on Association of Ukraine with the EU. National and international legislation is analyzed, as well as*

researches of scientists in the field of state aid and support to economic entities regarding the nature and relation of the studied concepts. The discrepancies, identifications and ambiguities in the interpretation of the concepts contained in the legislation are established. The article stipulates the necessity and detail of the distinction between the concepts of state aid and support to economic entities on the basis of establishing the content and nature of the concepts under study.

Keywords: *state aid, state support, economic entities, competition, public administration.*

*Одержано редакцією: 20.11.2019 р.
Прийнято до публікації: 25.11.2019 р.*